

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне
па гуманітарнай адукацыі

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы намеснік Міністра адукацыі
Рэспублікі Беларусь

В.А. Богуш

10.12.2014

Рэгістрацыйны № 310 /тып.

УСЕАГУЛЬНАЯ ГІСТОРЫЯ І ГІСТОРЫЯ КУЛЬТУРЫ
(РАЗДЗЕЛ 4. ГІСТОРЫЯ І КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ)

Тыпавая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці
1-21 01 01 Тэалогія

УЗГОДНЕНА

Старшыня Сінадальнага аддзела
рэлігійнай адукацыі і катэхізацыі
Беларускай Праваслаўнай Царквы
(Беларускага Экзархата
Маскоўскага Патрыярхата)

+ *Веніямін*
епіскап Барысаўскі (Веніямін Стунька),
вікарыі Мінскай епархіі
09.09.2014

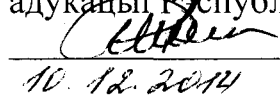

УЗГОДНЕНА

Начальнік Упраўлення
вышэйшай адукацыі Міністэрства
адукацыі Рэспублікі Беларусь

С.І. Раманюк
С. І. Раманюк

10.12.2014

УЗГОДНЕНА

Старшыня Вучэбна-метадычнага
аб'яднання па гуманітарнай адукацыі

В. Данільчанка
В. Данільчанка

13

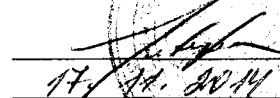

УЗГОДНЕНА

Прарэктар па навукова-
метадычнай рабоце Дзяржаўнай
установы адукацыі
“Рэспубліканскі інстытут
вышэйшай школы”

І.У. Цітовіч
І.У. Цітовіч

17.11.2014

Эксперт-нормакантралёр

М.П. Корсако
М.П. Корсако

17.11.2014

СКЛАДАЛЬНІК:

Л.М. Ігнатавец – начальнік вучэбна-метадычнага аддзела ДУА «Інстытут тэалогіі імя святых Мяфодзія і Кірылы» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Кафедра гісторыі Беларусі і музейнаўстава Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (пракакол № 10 от 30 мая 2014);

Лепеш А.В., дацэнт кафедры гісторыі, сусветнай і айчыннай культуры Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ё ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:

Кафедрай багаслоўя ДУА «Інстытут тэалогіі імя святых Мяфодзія і Кірылы» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пракакол № 10 от 26.05 2014 г.);

Навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пракакол № 1 от 15.09 2014 г.);

Навукова-метадычным саветам па гуманітарным навукам Вучэбна-метадычнага аб'яднання ўстаноў вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь па гуманітарнай адукацыі (пракакол № 3 от 01.10 2014 г.).

Адказы за рэдакцыю: Л.М. Ігнатавец

Адказы за выпуск: Л.М. Ігнатавец

ЗМЕСТ

1. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПСКА	4
2. ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН	5
3. ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ	6
4. ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА	19

1. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна “Гісторыя і культура Беларусі” з’яўляецца чацвёртай часткай комплекснай дысцыпліны “Усеагульная гісторыя і гісторыя культуры”, якую складаюць яшчэ тры курсы: “Гісторыя і культура старажытнага свету”, “Гісторыя і культура Візантыі” і “Гісторыя і культура Еўропы”. Комплексная дысцыпліна ўваходзіць у цыкл агульнанавуковых і агульнапрафесійных дысцыплін.

Курс выкладаецца на працягу другога года навучання. Дысцыпліна з’яўляецца базай для вывучэння курса “Гісторыя Праваслаўя ў Беларусі”, якая выкладаецца на трэцім курсе.

Мэта вывучэння дысцыпліны заключаецца ў набыцці студэнтамі ведаў аб асноўных этапах, з’явах, падзеях і імёнах айчынай гісторыі; разуменні яе месца ў сістэме сацыяльна-гуманітарных ведаў; у фарміраванні творчай і гарманічнай, сацыяльна-актыўнай і патрыятычнай асобы з навукова-гуманістычным светапоглядам.

Для рэалізацыі вызначаных мэт прадугледжваецца вырашэнне наступных задач:

- навучыць студэнтаў знаходзіць прычынна-выніковыя сувязі гістарычных працэсаў і падзей;
- прывіць ім навыкі ў вызначэнні фактараў, якія абумовілі змест, характар і асаблівасці рэгіянальнага развіцця;
- сфарміраваць крытычны падыход да аналізу мінулага і правядзення яго сувязей з сучаснасцю;
- садзейнічаць фарміраванню ў студэнта актыўнай грамадзянскай пазіцыі.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

- асноўныя перыяды гісторыі Беларусі;
- уплыў хрысціянства на фарміраванне беларускай дзяржаўнасці і культуры;
- асноўныя персаналіі і іх уплыў на развіццё беларускай культуры;
- значныя падзеі гісторыі і культуры Беларусі;
- этапы фарміравання беларускай нацыі;
- асноўныя напрамкі развіцця сучаснай еўрапейскай культуры;

умець:

- аналізаваць дынаміку палітычнага і культурнага развіцця Беларусі;
- вызначаць месца і ролю беларускай культуры ў кантэксце заходнееўрапейскай і сусветнай культуры;
- аналізаваць гісторыю царкоўна-дзяржаўных зносін у розныя перыяды гісторыі Беларусі;

валодаць:

- метадалогіяй аналізу працэсаў у гісторыі развіцця беларускай дзяржаўнасці і культуры;
- асноўнымі спосабамі апрацоўкі гістарычнага факталагічнага матэрыялу;

Праграма разлічана на 70 гадзін, з іх аўдыторных – 44. Прыкладнае размеркаванне аўдыторнага часу па відах заняткаў: 30 гадзін – лекцыйных і 14 гадзін семінарскіх.

2. ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

№ п/п	Назва раздelaў і тэм	Колькасць аўдыторных гадзін	З іх	
			лекцыі	семінарскія заняткі
1	Уводзіны ў гісторыю Беларусі	1	1	
2	Першабытная эпоха на тэрыторыі Беларусі (100-35 тыс. гадоў да н.э. – VIII ст.н.э.)	1	1	
3	Раннефеадальныя дзяржаўныя ўтварэнні на беларускіх землях (IX – першая палова XIII стст.)	2	2	
4	Утварэнне і станаўленне Вялікага княства Літоўскага (другая палова XIII – XV стст.)	4	2	2
5	Беларусь у XVI – першай палове XVII ст.	4	2	2
6	Беларусь у сярэдзіне XVII – першай палове XVIII стст.	4	2	2
7	Беларусь у другой палове XVIII ст.	2	2	
8	Беларусь у першай палове XIX ст.	2	2	
9	Беларусь у другой палове XIX ст.	4	2	2
10	Беларусь у пачатку XX ст.	2	2	
11	Беларусь у гады Першай сусветнай вайны. Станаўленне беларускай дзяржаўнасці (1914 – 1920 гг.)	4	2	2
12	Беларусь у 20-30 гг. XX ст.	4	4	
13	Беларусь у гады Другой сусветнай вайны (1939–1945 гг.)	4	2	2
14	Беларусь у другой палове 40-х – 80-я гг. XX ст.	2	2	
15	Рэспубліка Беларусь (90-я гг. XX ст. – пачатак XXI ст.)	4	2	2
16	Усяго	44	30	14

3. ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. УВОДЗІНЫ Ё ГІСТОРЫЮ БЕЛАРУСІ

Роля гістарычных ведаў у нацыянальна-культурным развіцці беларускага народа і станаўленні суверэннай дзяржавы – Рэспублікі Беларусь. Асаблівасці гістарычнага шляху беларускага народа. Фармацыйны і цывілізацыйны падыходы да вывучэння айчыннай гісторыі. Перыядызацыя гісторыі Беларусі. Тэрыторыя і прыродныя ўмовы. Эвалюцыя назваў краю і насельнікаў.

Важнейшыя крыніцы па гісторыі Беларусі.

Вывучэнне гісторыі Беларусі ў XIX – пачатку XX стст. Станаўленне польскай гістарыяграфічнай школы. Канцэпцыі расійскіх гісторыкаў. Пачатак фарміравання беларускай нацыянальнай гістарыяграфіі.

Савецкая гістарыяграфія гісторыі Беларусі. Развіццё гістарычнай навукі ў БССР у 20-я гады XX ст. Беларускія гісторыкі ў 1930 – 1950-х гг. Гістарыяграфія 60 – 80-х гадоў. "Белыя плямы" і дэфармацыі ў савецкай гістарычнай навучы.

Гісторыя Беларусі ў замежнай гістарыяграфіі XX ст. Даследаванні ў міжваеннай Польшчы. Пасляваенная польская гістарыяграфія. Працы гісторыкаў дыяспары.

Сучасны этап развіцця айчыннай гістарыяграфіі. Важнейшыя дасягненні, супярэчнасці і кірункі ў гістарычнай навучы Рэспублікі Беларусь. Перамены ў сістэме гістарычнай адукацыі. Гістарычная свядомасць беларускага грамадства.

2. ПЕРШАБЫТНАЯ ЭПОХА НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ (100 - 35 тыс. гадоў да н.э. - VIII ст. н.э.)

Каменны век, яго перыядызацыя. Прыродна-кліматычныя ўмовы. Старажытныя стаянкі. Фізічны тып, прылады працы, зброя, асноўныя заняткі першых насельнікаў Беларусі. Неаліт. Эвалюцыя сацыяльнай арганізацыі.

Асаблівасці бронзавага веку на тэрыторыі Беларусі. Рассяленне індаеўрапейцаў. Гаспадарчыя заняткі.

Першыя славянскія помнікі на тэрыторыі Беларусі. Славянская каланізацыя. Узаемаадносіны славян і балтаў. Сельская абшчына. Тып паселішчаў. Разлажэнне першабытнаабшчынных адносін. Матэрыяльная і духоўная культура. Рэлігійныя вераванні і абрады.

3. РАННЕФЕАДАЛЬНЫЯ ДЗЯРЖАЎНЫЯ ЁТВАРЭННІ НА БЕЛАРУСКІХ ЗЕМЛЯХ (IX – ПЕРШАЯ ПАЛОВА XIII стст.)

Палітычнае і сацыяльна-эканамічнае развіццё. Вытокі дзяржаўнасці Беларусі. Роля варагаў. Узаемаадносіны Полацка з Кіевам і Ноўгарадам. Рагвалод і Рагнеда. Падпарадкаванне Полацка Ёладзімірам. Аднаўленне полацкай дынастыі. Ваенна-палітычная дзейнасць Брачыслава і Ёсяслава. Бітва на Нямізе.

Узнікненне Тураўскага княства. Княжанне ў Тураве Святаполка Ёладзіміравіча. Узаемаадносіны з Кіевам. Княствы беларускага Панямоння. Землі беларускага Падняпроўя, Пасожжа і Пабужжа ў складзе Смаленскага, Чарнігаўскага, Кіеўскага і Валынскага княстваў.

Перадумовы, прычыны і галоўныя рысы феадальнай раздробленасці. Пачатак драблення Полацкай зямлі і яе ўдзелы. Часовае ўзвышэнне Менска ў часы Глеба Ёсяслававіча. Барацьба полацкіх князёў з кіеўскімі і яе вынікі. Ускладненне знешнепалітычнага становішча Полацкага княства напрыканцы XII – пачатку XIII стст. Самастойнасць Тураўскага княства. Феадальная раздробленасць Тураўскага княства. Удзелы Тураўскай зямлі.

Умовы развіцця і стан сельскай гаспадаркі. Шляхі ўзнікнення гарадоў. Зараджэнне і станаўленне гарадскога рамяства. Унутраны і знешні гандаль. Дагавор Смаленска, Полацка і Віцебска з Рыгай 1229 г.

Сацыяльная структура грамадства. Катэгорыі сялянства, іх павіннасці і падаткі. Свабоднае гарадское насельніцтва. Фарміраванне і склад феадальнай верхушкі грамадства. Духавенства.

Рэлігія і культура. Перадумовы хрысціянізацыі. Заснаванне полацкай і тураўскай епархій. Заснаванне манастыроў. Першыя беларускія святыя. Узаемаадносіны хрысціянства і паганства. Дваяверства. Вынікі і значэнне распаўсюджання хрысціянства.

Культура народных нізоў. Вусная народная творчасць. Быліны. Пісьмовая культура. Агіяграфія. Праблема полацкага летапісання. Школы дойлідства. Фрэскавыя роспісы. Дэкаратыўна-прыкладное і ювелірнае мастацтва.

4. УТВАРЭННЕ І СТАНАЎЛЕННЕ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА (ДРУГАЯ ПАЛОВА XIII - XV стст.)

Утварэнне Вялікага княства Літоўскага. Перадумовы і прычыны ўтварэння новай дзяржавы. Унутраныя і знешнія фактары. Роля Верхняга Панямоння ў працэсе складвання ВКЛ. Міндоўг і яго палітыка. Войшалк. Барацьба з мангола-татарамі і Ордэнам. Стабілізацыя сітуацыі пры Віцені. Узмацненне ВКЛ пры Гедыміне і Альгердзе. Барацьба з крыжакамі. Давыд Гарадзенскі. Змаганне з мангола-татарамі. Бітва на Сініх Водах. Шляхі ўваходжання беларускіх зямель у ВКЛ.

Абвастрэненне ўнутраных супярэчнасцей у Вялікім княстве Літоўскім у канцы XIV ст. Дынастычная барацьба пасля смерці Альгерда. Андрэй Полацкі. Перагаворы аб шлюбе Ягайлы з дачкой Дзмітрыя Данскога. Падрыхтоўка, заключэнне і змест Крэўскага пагаднення. Агульназемскі прывілей 1387 г. і яго сутнасць. Пачатак распаўсюджання каталіцтва на беларускіх землях. Узмацненне палітычных супярэчнасцей паміж феодаламі каталіцкага і праваслаўнага веравызнання. Пазіцыя Вітаўта. Барацьба Вітаўта з Ягайлам. Востраўскае пагадненне.

Унутраная і знешняя палітыка Вітаўта і Казіміра Ягелончыка. Ліквідацыя ўдзелаў і ўмацаванне цэнтральнай улады. Бітва на Ворскле і яе вынікі. Пашырэнне агрэсіі Тэўтонскага ордэна ў Прыбалтыцы. Саюз ВКЛ з

Польшчай. "Вялікая вайна". Разгром крыжакоў пад Грунвальдам. Гарадзельскі прывілей 1413 г. і яго значэнне. Грамадзянская вайна 30-х гг. XV ст. у Вялікім княстве Літоўскім. Свідрыгайла і Жыгімонт Кейстутавіч. Прывілеі 1432 і 1434 гг. праваслаўнай знаці. Бітва пад Вількамірам.

Агульназемскі прывілей 1447 г. і яго значэнне. Пачатак юрыдычнага афармлення прыгоннага права. Судзебнік 1468 г.

Этнічныя працэсы і культура беларускіх зямель у XIV – XV стст. Пачатак складвання беларускага этнаса. Этнічная тэрыторыя. Этнічная самасвядомасць і саманазва. Праблема паходжання назвы "Белая Русь". Фарміраванне старабеларускай мовы.

Народная культура. Дойлідства і выяўленчае мастацтва. Мясцовыя традыцыі і замежныя ўплывы. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Рукапісная кніга. Арыгінальная і перакладная літаратура. Беларуская-літоўскае летапісанне.

5. БЕЛАРУСЬ У XVI – ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ XVII ст.

Унутры- і знешнепалітычнае становішча Вялікага княства Літоўскага ў першай палове і сярэдзіне XVI ст. Праўленне Аляксандра. Часовы разрыў асабістай уніі з Польшчай. Абвастрэнне адносін з Масквой. Бітвы на Вядрошы і пад Оршай. Барацьба з нападамі крымскіх татар. Бітва пад Клецкам. Абвастрэнне ўнутрыпалітычнай барацьбы. Мяцеж Міхаіла Глінскага, яго вынікі і наступствы. Адмена Гарадзельскага прывілея 1413 г.

Знешняя палітыка Вялікага княства Літоўскага ў другой палове XVI – першай палове XVII ст.

Прычыны і фактары аб'яднання ВКЛ з Польшчай. Падрыхтоўка Люблінскага сойма. Расстаноўка сіл і ход перагавораў. Акт аб утварэнні Рэчы Паспалітай, яго змест і значэнне (Люблінская ўнія). Барацьба Вялікага княства Літоўскага за самастойнасць.

Лівонская вайна. Інтэрвенцыя ў Маскоўскую дзяржаву. Барацьба са Швецыяй у Прыбалтыцы. Змаганне з Турцыяй. Смаленская вайна 1632 – 1634 гг.

Сацыяльна-эканамічнае становішча насельніцтва. Панская гаспадарка. Прычыны з'яўлення фальваркаў. Сялянскае землекарыстанне. "Устава на валокі" 1557 г. Катэгорыі сялянства паводле падаткаў і павіннасцей. Катэгорыі сялянства паводле характару асабістай залежнасці. Этапы заканадаўчага афармлення прыгоннага права. Антыпрыгонніцкая барацьба беларускага сялянства.

Колькасны рост гарадоў і мястэчак. Гарадскія рамёствы і цэхавая арганізацыя. Унутраны і знешні гандаль беларускіх гарадоў. Магдэбургскае права. Войты і іх улада. Функцыі і дзейнасць магістрата. Сацыяльныя групы і этнічны склад гарадскога насельніцтва. Сацыяльныя канфлікты ў гарадах.

Царква і рэлігія. Прывілеяванае становішча каталіцкага касцёла ў Вялікім княстве Літоўскім. Прыкметы крызісу праваслаўнай царквы напрыканцы XVI ст. Рэфармацыя на беларускіх землях. Галоўныя плыні і дзеячы Рэфармацыі. Пачатак Контррэфармацыі. Езуіты і іх дзейнасць. Ідэя

царкоўнай уніі. Прыхільнікі і праціўнікі уніі. Берасцейскі царкоўны сабор і стварэнне ўніяцкай царквы. Барацьба вакол уніяцкага пытання ў канцы XVI – першай трэці XVII стст.

Адраджэнне на Беларусі. Заходнееўрапейскае Адраджэнне і Беларусь. Гуманізм. Дзеячы Адраджэння на Беларусі. Філасофскія погляды і гуманістычныя ідэалы Фр. Скарыны. Кнігадрукаванне. Выданні Скарыны і яго паслядоўнікаў. Грамадска-палітычная думка. Рэлігійна-палемічная літаратура. Праваслаўная публіцыстыка. Браты Зізаніі, М. Смятрыцкі, Л. Карповіч, А. Філіповіч. Ідэалагі каталіцтва і уніі. П. Скарга, І. Пацей. Сістэма адукацыі і навучальныя ўстановы. Новыя рысы ў горадабудаўніцтве і архітэктуры. Выяўленчае мастацтва. Фарміраванне беларускай школы іканапісу. Тэатральнае і музычнае мастацтва.

6. БЕЛАРУСЬ У СЯРЭДЗІНЕ XVII – ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ XVIII ст.

Знешне- і ўнутрыпалітычнае становішча Вялікага княства Літоўскага ў першай палове і сярэдзіне XVI ст.

Казацка-сялянская вайна 1648 – 1651 гг. Вайна Расіі і Рэчы Паспалітай 1654 – 1667 гг. Паўночная вайна ў Беларусі.

Арганізацыя ўлады і кіравання ў ВКЛ.

Эканамічны заняпад Беларусі і яго прычыны. Абвастрэнне сацыяльных супярэчнасцяў у гарадах. Сялянскія хваляванні у Крычаўскім старостве і на Каменшчыне.

Рост уплыву каталіцкай царквы. Далейшае распаўсюджванне ўніяцтва. Становішча іншых канфесій.

Культура. Гістарычныя ўмовы этнакультурнага развіцця. Афіцыйная забарона беларускай мовы. Працэс паланізацыі і яго вынікі.

Стан школьнай асветы і выхавання. Езуіцкія калегіумы. Віленская акадэмія, яе роля ў распаўсюджванні навуковых ведаў. "Вялікае мастацтва артылерыі" К.Семяновіча. Развіццё фальклору. Тэатр. Інтэрмедый. Батлейка. Літаратура. Кнігадрукаванне. Грамадска-палітычная думка. Сімяон Полацкі і яго дзейнасць. А. Белабоцкі. К. Лышчынскі. І. Капіевіч. Сарматызм як ідэалогія шляхты.

Архітэктура скульптура і жывапіс. Стыль барока. Развіццё прыкладнага мастацтва.

7. БЕЛАРУСЬ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XVIII ст.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё. Нармалізацыя эканамічнага жыцця ў Беларусі. Аднаўленне сельскай і гарадской гаспадаркі. Рост насельніцтва. Развіццё шляхоў зносін. Панская гаспадарка і спробы яе рацыяналізацыі. Рэфарматарская дзейнасць А.Тызенгаўза. Сялянская гаспадарка і катэгорыі сялян. Вотчынныя мануфактуры. Унутраны і знешні гандаль. Развіццё гарадоў. Вынікі і характар эканамічнага ажыўлення.

Становішча гарадскога і вясковага насельніцтва.

Знешне- і ўнутрыпалітычнае становішча. Абвастрэнне барацьбы паміж шляхецкімі групамі ў 60 – пачатку 70-х гадоў XVIII ст. Умяшанне

суседніх дзяржаў. Дысідэнцкае пытанне. Канфедэрацкі рух. Першы падзел Рэчы Паспалітай і далучэнне ўсходняй часткі Беларусі да Расіі.

Абвастранне сацыяльнай напружанасці ў Рэчы Паспалітай у 80-х гадах. Шляхецка-буржуазны блок і яго дзейнасць. Рэформы Чатырохгадовага сойма. Канстытуцыя 3 мая 1791 г. Барацьба ўнутраных і знешніх сіл супраць канстытуцыі. Другі падзел Рэчы Паспалітай і далучэнне да Расіі цэнтральнай часткі Беларусі.

Паўстанне 1794 г. Трэці разбор Рэчы Паспалітай і далучэнне да Расіі заходняй часткі Беларусі.

Беларускія землі пасля падзелаў Рэчы Паспалітай (1772 – 1801 гг.). Увядзенне новага адміністрацыйна-тэрытарыяльнага падзелу і арганізацыя кіравання. Змены ў сельскай гаспадарцы, прамысловасці, унутраным і знешнім гандлі. Прывядзенне да прысягі і афармленне сацыяльнага статусу насельніцтва. Права і прывілеі пануючага саслоўя. Падаткі і павіннасці. Насаджэнне рускага дваранскага землеўладання. Нацыянальна-рэлігійная палітыка царызму.

Культура. Асветніцтва, своеасаблівасць і супярэчлівасць гэтай эпохі на Беларусі. Пачатак секулярызацыі асветы і навукі. Дзейнасць Адукацыйнай камісіі. Галоўная школа Вялікага княства Літоўскага. Гродзенская медыцынская школа. Дасягненні прыродазнаўчых навук. М.Пачобут-Адлянцікі. Ж.Жылібер.

Ідэі Асветніцтва ў літаратуры і грамадскай думцы. С.Майман. К.Нарбут. Г.Яленскі. Г.Каніскі. Фізіякраты. Мецэнацтва. Прыгонныя тэатры. Музычнае мастацтва. Камедыі К.Марашэўскага і М.Цяцёрскага. Друк, першыя газеты.

Архітэктура і жывапіс. Класіцызм. Палацава-сядзібнае будаўніцтва.

8. БЕЛАРУСЬ У ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ XIX ст.

Эканамічнае развіццё і сацыяльныя супярэчнасці. Разлажэнне феадальна-прыгонніцкага ладу і фарміраванне капіталістычных адносін. Пачатак прамысловага перавароту. Будаўніцтва дарог і каналаў. Узрастанне ролі гарадоў і мястэчкаў.

Крызіс паншчыннай гаспадаркі і спробы яе рацыяналізацыі. Узмацненне феадальнай эксплуатацыі сялянства, антыпрыгонніцкая накіраванасць іх хваляванняў.

Знешне- і ўнутрыпалітычнае становішча. Вайна 1812 г. і Беларусь.

Урадавая палітыка ў заходніх губернях у першай чвэрці XIX ст. Эвалюцыя саслоўнай палітыкі. Палажэнне аб яўрэях. Люстрацыя дзяржаўных маёнткаў. Інвентарная рэформа. Канфесіянальная палітыка. Полацкі царкоўны Сабор і яго вынікі. Змяненні палітыкі ў галіне асветы. Заканадаўства. Камітэт па справах заходніх губерняў і яго дзейнасць. Русіфікацыя і яе сутнасць.

Ажыўленне грамадска-палітычнага руху. Характар і сацыяльна-саслоўны склад яго ўдзельнікаў. Тайныя таварыствы вучнёускай моладзі і іх

дзеінасць. Дзекабрысты і Беларусь. «Таварыства ваенных сяброў». Разгром тайных таварыстваў. Шляхецкае паўстанне 1830—1831 гг.

Культура. Уплыў польскай і рускай культур на культуру беларускага народа. Культурныя цэнтры Беларусі. Нацыяльна-культурная палітыка ўрада.

Асвета. Фарміраванне сістэмы свецкай і духоўнай адукацыі. Віленская навучальная акруга. Віленскі ўніверсітэт. Гімназіі. Павятовыя вучылішчы. Царкоўнапрыходскія школы. Змены ў сістэме адукацыі. Беларуская навучальная акруга. Горы-Горацкі земляробчы інстытут. Віцебская настаўніцкая семінарыя. Духоўная адукацыя. Полацкая езуіцкая акадэмія. Ваеннае і прафесійнае навучанне. Друкарні.

Навука. Зараджэнне і развіццё археаграфіі, крыніцазнаўства, славяназнаўства, беларусазнаўства, этнаграфіі і археалогіі. З. Даленга-Хадакоўскі, М. Баброўскі, І. Даніловіч, К. і Я. Тышкевічы і інш. Прыродазнаўчыя веды.

Станаўленне новай беларускай мовы і літаратуры. А. Міцкевіч, Я. Чачот, У. Сыракомля, Я. Баршчэўскі. В. Дунін-Марцінкевіч. Ананімная паэзія.

Мастацтва. Музыка. Тэатр. А. Абрамовіч, М. Агінскі, С. Манюшка.

Архітэктурна-жывапіс. Графіка. Скульптура. Высяванне беларускай нацыянальнай ідэі.

9. БЕЛАРУСЬ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XIX ст.

Урадавая палітыка. Адмена прыгоннага права. Спецыфіка мясцовых «Палажэнняў» для Віцебскай, Магілёўскай, Мінскай, Гродзенскай і Віленскай губерняў. «Часоваабавязанае становішча». Рэформы 60-70-х гг. Контррэформы і іх вынікі.

Змены ва ўрадавай палітыцы ў Беларусі па нацыянальным і рэлігійным пытаннях. Умацаванне «традыцыяналісцкіх» пачаткаў ва ўрадавай палітыцы. Русіфікацыя Беларусі.

Паўстанне 1863 г. Прычыны паўстання. Варшаўскі нацыянальны і Літоўскі правінцыяльны камітэты. «Белыя» і «Чырвоныя». К. Каліноўскі і яго дзейнасць. «Мужыцкая праўда». Маніфест Часовага правінцыяльнага ўрада Літвы і Беларусі. Арганізацыя паўстанцкіх атрадаў і іх дзейнасць на тэрыторыі Беларусі. Меры царскай адміністрацыі ў сувязі з паўстаннем. Падаўленне паўстання. «Лісты з-пад шыбеніцы» К. Каліноўскага. Характар і прычыны паражэння паўстання.

Фарміраванне беларускай нацыі. Умовы ўтварэння беларускай нацыі. Этнічная тэрыторыя беларусаў, нацыянальны склад насельніцтва. Стварэнне агульнасці эканамічнага жыцця. Сацыяльна-класавыя асаблівасці станаўлення беларускай нацыі. Фарміраванне агульных нацыянальных прыкмет. Этнічная і нацыянальная самасвядомасць. Станаўленне беларускай літаратурнай мовы.

Культура Беларусі ў 60–90-я гг. Палітыка ўрада ў галіне школьнай справы. Пачатковая і сярэдняя адукацыя. Узнікненне прафесійна-тэхнічнай адукацыі. Настаўніцкія семінарыі. Развіццё прыродазнаўчых навук.

Вывучэнне этнаграфіі, гісторыі і культуры Беларусі. А. Кіркор, П. Шэйн, І. Насовіч, Е. Раманаў, М. Каяловіч і інш. Публікацыя гістарычных крыніц і помнікаў духоўнай культуры. Развіццё мастацкай літаратуры. Творчасць Ф. Багушэвіча, А. Гурыновіча, Я. Лучыны, К. Каганца і інш. Быт і матэрыяльная культура, звычаі, абрады, нормы маралі народаў Беларусі. Развіццё друку.

Тэатр і музыка. Архітэктура і горадабудаўніцтва. Жывапіс: К. Альхімовіч, Д. Баркоўскі, Н. Сілівановіч, А. Гараўскі. Графіка. Творчасць М. Андрыёлі, Ф. Дмахоўскага, Н. Орды.

10. БЕЛАРУСЬ У ПАЧАТКУ XX ст.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё. Стан і развіццё прамысловасці, яе структура і спецыялізацыя. Прамысловы крызіс у Беларусі 1900 – 1903 гг. Пранікненне замежнага капіталу ў эканоміку Беларусі. Рост гарадоў. Павелічэнне колькасці рабочага класа, яго нацыянальны і сацыяльны склад.

Развіццё капіталізму ў сельскай гаспадарцы. Феадальна-прыгонніцкія перажыткі ў беларускай вёсцы, сацыяльная дыферэнцыяцыя сялянства.

Эканамічнае развіццё ў 1907–1914 гг. Уздым прамысловасці.

Сталыпінская рэформа і яе сутнасць. Асаблівасці рэалізацыі ў Беларусі. Прычыны і мэты правядзення земскай рэформы ў беларускіх губернях, яе асаблівасці.

Рэвалюцыйныя падзеі 1905—1907 гг. у Беларусі. Грамадска-палітычнае жыццё Беларусі напярэдадні рэвалюцыі. Абвастрэнне сацыяльных і нацыянальных супярэчнасцей. Пачатак рэвалюцыі. Кастрычніцкая палітычная стачка. Маніфест 17 кастрычніка 1905 г. і рэпрэсіі самадзяржаўя. Курлоўскі расстрэл у Мінску. Снежаньскія падзеі ў Беларусі. Адступленне рэвалюцыі. Беларускі нацыянальны рух у перыяд рэвалюцыі 1905—1907 гг., роля БСГ. Прычыны паражэння рэвалюцыі і яе значэнне для Беларусі.

Беларускі нацыянальна-вызваленчы рух. Барацьба самадзяржаўя з беларускім нацыянальна-адраджэнскім рухам. «Наша ніва».

Культура Беларусі. Уплыў рэвалюцыі 1905 – 1907 гг. на развіццё нацыянальнай беларускай культуры. Палітыка царызму ў Беларусі ў галіне культуры.

Перыядычны друк і выдавецкая справа. Школа, асвета і адукацыя, навука і навуковыя даследаванні. Развіццё беларусазнаўства. Я. Карскі, М. Доўнар-Запольскі, В. Ластоўскі і інш. Развіццё беларускай літаратуры. М. Багдановіч, Я. Купала, Я. Колас, Цётка (А. Пашкевіч), А. Гарун і інш. Выяўленчае мастацтва. Ф. Рушчыц, В. Бялыніцкі-Біруля. Архітэктура. Беларускі тэатр і музыка. І. Буйніцкі.

11. БЕЛАРУСЬ У ГАДЫ ПЕРШАЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ.

СТАНАЎЛЕННЕ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ (1914—1920 гг.)

Беларусь у гады Першай сусветнай вайны. Увядзенне ваеннага становішча ў Беларусі. Адносіны да вайны розных груп насельніцтва, палітычных партый і грамадскіх арганізацый. Захоп Заходняй Беларусі

войскамі кайзераўскай Германіі. Бежанства. Ваенныя дзеянні на тэрыторыі Беларусі ў 1916 г. Становішча на неакупіраванай тэрыторыі Беларусі. Салдатскія выступленні. Пачатак разлажэння ў войсках.

Беларускі нацыянальны рух у гады вайны. Школа і культурна-асветніцкая справа ва ўмовах нямецкай акупацыі ў 1915–1916 гг. Беларускі народны камітэт і Цэнтральны саюз беларускіх нацыянальных грамадскіх арганізацый. Стварэнне Беларускай сацыял-дэмакратычнай групы. Канфедэрацыя Вялікага княства Літоўскага.

Беларусь у час Лютаўскай рэвалюцыі. Падзеі Лютаўскай рэвалюцыі ў Беларусі і на Заходнім фронце. Стварэнне органаў Часовага ўрада, Саветаў, беларускіх і агульнарасійскіх партый па галоўных пытаннях палітычнага і сацыяльна-эканамічнага жыцця краіны. Ліпеньскія падзеі. Канец двоеўладдзя.

Кастрычніцкая рэвалюцыя і ўсталяванне савецкай улады ў Беларусі і на Заходнім фронце. Узброенае паўстанне ў Петраградзе. Пераход улады да Саветаў і ваенкомаў у Беларусі і на Заходнім фронце. Усталяванне савецкай улады ў Мінску. Стварэнне Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта (ВРК) Заходняй вобласці і фронту. «Камітэт выратавання рэвалюцыі», барацьба за ўладу. Усталяванне савецкай улады ў Віцебску, Гомелі, Магілёве, Оршы і іншых гарадах Беларусі, ліквідацыя оргараў Часовага ўрада і Стаўкі Вярхоўнага Галоўнакамандуючага ў Магілёве.

Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі. Наступленне войскаў кайзераўскай Германіі ў лютым 1918 г. Брэсцкі мірны дагавор 3 сакавіка 1918 г. і яго наступствы для Беларусі. Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі. Стварэнне Рады БНР і яе склад.

Узаемаадносіны Рады і ўрада БНР з германскімі акупацыйнымі ўладамі. Адыход нямецкіх акупацыйных войскаў і ўступленне Чырвонай Арміі на тэрыторыю Беларусі.

Утварэнне Беларускай ССР. VI Паўночна-Заходняя канферэнцыя РКП(б). Фарміраванне Часовага рабоча-сялянскага ўрада Беларускай ССР. Маніфест аб абвяшчэнні Беларускай ССР.

Беларусь у час польска-савецкай вайны. Прычыны польска-савецкай вайны. Федэралісцкая канцэпцыя Ю. Пілсудскага і канцэпцыя інкарпарацыі польскіх нацыянал-дэмакратаў. Наступленне польскіх войскаў і ваенныя дзеянні на польска-савецкім фронце. Усталяванне польскага акупацыйнага рэжыму. Падпольны і партызанскі рух.

Наступленне Чырвонай Арміі летам 1920 г. Аднаўленне савецкай улады. Дагавор РСФСР і Літвы 12 ліпеня 1920 г. і яго наступствы для Беларусі. Другое абвяшчэнне БССР. Заканчэнне польска-савецкай вайны. Рыжскі мірны дагавор.

12. БЕЛАРУСЬ У 20-30-я гг. XX ст.

Грамадска-палітычнае жыццё і нацыянальна-дзяржаўнае будаўніцтва Беларусі ў 20-я гг. XX ст. Палітычнае, тэрытарыяльна-адміністрацыйнае і эканамічнае становішча БССР пасля Рыжскага міру.

Нацыянальная палітыка РКП(б) і КП(б) Беларусі. Палітыка беларусізацыі, яе прычыны, сутнасць. Прычыны яе згортвання.

Адміністрацыйна-тэрытарыяльная рэформа ў БССР. Узбуйненне тэрыторый БССР у 1924 і 1926 гг.

Пераход да новай эканамічнай палітыкі (НЭПа). Становішча беларускай вёскі і сельскай гаспадаркі ў пачатку 20-х гг. Пераход да НЭПа на вёсцы. Замена харчразвёрсткі харчовым падаткам. Землеўпарадкаванне, яго асаблівасці ў Беларусі. Рост хутарскай сістэмы гаспадарання. Змены ў сацыяльнай структуры беларускай вёскі. Кааператыўны рух у беларускай вёсцы, яго формы і дынаміка. Вынікі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі Беларусі ў канцы 20-х гг.

Прамысловасць Беларусі ва ўмовах пераходу да мірных умоў развіцця. Ажыццяўленне мерапрыемстваў новай эканамічнай палітыкі ў прамысловасці. Грашовая рэформа і яе вынікі. Рост прадукцыйнасці працы. Паляпшэнне сацыяльных умоў жыцця рабочых.

Згортванне дзейнасці прыватных прамысловых і гандлёвых прадпрыемстваў. Крызіс збыту, таварны голад. Паступовае згортванне НЭПу.

Індустрыялізацыя ў Беларускай ССР. Індустрыялізацыя краіны, яе прычыны, мэты і задачы. Рэсурсы і сродкі развіцця для індустрыялізацыі рэспублікі. Стварэнне новых галін прамысловасці. Узмацненне камандна-адміністрацыйных метадаў кіравання прамысловасцю і вынікі пяцігодкі. Падрыхтоўка кадраў інжынерна-тэхнічных работнікаў і кваліфікаваных рабочых. Стаханаўскі рух у Беларусі. Метады дасягнення планавых паказчыкаў. Вынікі індустрыялізацыі ў БССР.

Калектывізацыя сельскай гаспадаркі рэспублікі. Яе мэты і задачы. Крызіс хлебнарыхтовак. Пераход да масавай калектывізацыі, тэрміны і метады яе правядзення. Выхад сялянскіх гаспадарак з калгасаў вясной 1930 г. Новы этап калектывізацыі восенню 1930 г. Голад 1932—1933 гг. у Беларусі. Завяршэнне калектывізацыі беларускай вёскі, яе палітычныя, сацыяльныя і эканамічныя вынікі.

Грамадска-палітычнае і культурнае жыццё Беларускай ССР. Палітыка па пытаннях развіцця нацыянальных культур. Фарміраванне савецкай сістэмы адукацыі. Барацьба з непісьменнасцю. Станаўленне агульнаадукацыйнай, спецыяльнай і вышэйшай школ. БДУ. Інстытут беларускай культуры. Стварэнне Акадэміі навук Беларусі.

Развіццё мастацкай літаратуры, тэатра ва ўмовах савецкай улады. Стварэнне і дзейнасць літаб'яднанняў. Музычнае і выяўленчае мастацтва.

Карэнны паварот у грамадска-палітычным і культурным жыцці ў пачатку 30-х гг. Разгортванне ідэйна-палітычнай барацьбы з беларускім «нацыянал-дэмакратызмам».

Палітыка «культурнай рэвалюцыі». Барацьба за ліквідацыю непісьменнасці. Пераход да сямігадовага абавязковага навучання.

Асноўныя творы вядучых пісьменнікаў, паэтаў, драматургаў, крытыкаў і іх тэматыка. Абвастрэнне ідэйна-палітычнай барацьбы сярод беларускіх літаратараў. Стварэнне Саюза савецкіх пісьменнікаў.

Архітэктура Беларусі. Мастацтва. Укараненне ў грамадстве «пралетарскай па змесце і сацыялістычнай па форме» культуры.

Палітычныя рэпрэсіі ў Беларусі ў 30-я гг., іх прычыны. Разгортванне хвалі палітычных рэпрэсій у Беларусі ў пачатку 30-х гг. Рэпрэсіі 1937–1938 гг. супраць інтэлігенцыі, партыйнага і дзяржаўнага кіраўніцтва, ваенных і супрацоўнікаў НКУС БССР. Вынікі палітычных рэпрэсій.

Заходняя Беларусь у складзе Польскай дзяржавы. Тэрыторыя Заходняй Беларусі, яе адміністрацыйны падзел. Палітыка польскіх улад у Заходняй Беларусі. Адметныя рысы эканомікі Заходняй Беларусі. Прамысловасць і асноўныя яе галіны. Рост беспрацоўя.

Аграрная палітыка польскіх улад. Зямельныя рэформы і іх вынікі. Падатковая палітыка. Збядненне вясковага насельніцтва, эканамічная эміграцыя.

Культура Заходняй Беларусі. Умовы развіцця культуры. Барацьба за асвету на роднай мове. Таварыства беларускай школы (ТБШ), Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры (БІПК), Беларускае навуковае таварыства (БНТ). Літаратура, друк і мастацтва. Творы М. Васілька, В. Таўлая, М. Танка, І. Дварчаніна, Б. Тарашкевіча і інш. Я. Драздовіч, Р. Шырма. Народная творчасць.

13. БЕЛАРУСЬ У ГАДЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ (1939—1945 гг.)

Беларусь у пачатку Другой сусветнай вайны. Заходняя Беларусь у планах Германіі і Савецкага Саюза. Пачатак Другой сусветнай вайны. Паход Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь. Савецка-германскі дагавор аб дружбе і граніцах ад 28 верасня 1939 г.

Перадача Вільні і Віленшчыны Літве. Народны сход Заходняй Беларусі і яго рашэнні. Прыняцце Заходняй Беларусі ў склад СССР і ўз'яднанне яе з БССР. Стварэнне органаў савецкай улады, іх дзейнасць. Сацыяльна-эканамічныя і культурныя пераўтварэнні ў заходніх абласцях БССР.

Польскі падпольны рух Супраціўлення. Дэпартацыі з заходніх раёнаў БССР. Гістарычнае значэнне ўз'яднання беларускага народа ў адзінай дзяржаве.

Беларусь у гады Вялікай Айчыннай вайны. Напад фашысцкай Германіі на СССР. Прыгранічныя баі на тэрыторыі БССР. Прычыны паражэння савецкіх войскаў у першы перыяд вайны. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел Беларусі ў час акупацыі. Рабаванне гітлераўцамі гаспадарчых і культурных каштоўнасцей рэспублікі. Стварэнне канцлагераў. Яўрэйскія гета. Масавае знішчэнне ваеннапалонных і насельніцтва, угон яго на прымусовыя работы ў Германію. Калабаранцкія арганізацыі і іх дзейнасць. Другі «Усебеларускі кангрэс». Становішча канфесій у час акупацыі.

Барацьба супраць фашысцкіх захопнікаў на акупіраванай тэрыторыі. Вызваленне Беларусі. Стварэнне падпольных партыйных і камсамольскіх арганізацый. Разгортванне партызанскага руху. Стварэнне Цэнтральнага і Беларускага штабоў партызанскага руху.

Партызанскія зоны. Партызанскія рэйды. «Рэйкавая вайна» і яе этапы. Дзейнасць фарміраванняў Арміі Краёвай на тэрыторыі Беларусі.

Пачатак вызвалення Беларусі ў канцы 1943 г. Беларуская наступальная аперацыя «Баграціён». Сумесныя дзеянні партызан з часцямі Чырвонай Арміі. Вызваленне сталіцы Савецкай Беларусі. Завяршэнне вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

14. БЕЛАРУСЬ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ 40-х- 80-я гг. XX ст.

Пераход да мірнага будаўніцтва. Страты, нанесеныя фашысцкімі акупантамі народнай гаспадарцы і культуры Беларусі. Пачатак аднаўлення ў 1944–1945 гг. Дапамога народаў СССР Беларусі. Узнаўленне гарадоў. Пасляваенная індустрыялізацыя Беларусі. Стварэнне новых галін прамысловасці.

Становішча сельскай гаспадаркі пасля вызвалення рэспублікі. Адраджэнне калгасна-саўгаснай сістэмы. Калектывізацыя ў заходніх абласцях БССР і яе вынікі. Ліквідацыя хутароў. Узбуйненне калгасаў. Прычыны адставання сельскай гаспадаркі.

Матэрыяльнае становішча насельніцтва. Заработная плата рабочых і служачых. Працадзень і яго аплата. Падаткавая палітыка ў вёсцы. Жыллёвае будаўніцтва. Адмена картачнай сістэмы і правядзенне грашовай рэформы. Зніжэнні цэн. Наладжванне медыцынскага і сацыяльнага забеспячэння.

Грамадска-палітычнае жыццё. Надзеі на дэмакратызацыю грамадскага жыцця. Умацаванне адміністрацыйна-каманднай сістэмы.

Асаблівасці працэсу дэмакратызацыі грамадска-палітычнага жыцця ў другой палове 50-х — 60-я гг. «Хрушчоўская адліга». Пачатак рэабілітацыі ахвяр сталінскага рэжыму і яго супярэчнасці.

Грамадска-палітычнае жыццё Беларусі ў 70-я – першай палове 80-х гг.

Сацыяльна-эканамічнае становішча. Развіццё прамысловасці і транспарту. Рэформа 1965 г. і яе ажыццяўленне ў Беларусі. Здабыткі і праблемы ў развіцці эканомікі ў 1970—1980 гг.

Сельская гаспадарка. Спробы рэформ у сельскай гаспадарцы, іх сутнасць і вынікі. Меліярацыя, хімізацыя сельскагаспадарчых угоддзяў. Харчовая праграма 1982 г. Стварэнне аграпрамысловых комплексаў. Рост стратных гаспадарак.

Матэрыяльны дабрабыт насельніцтва і шляхі яго паляпшэння. Жыллёвае будаўніцтва.

Чарнобыльская катастрофа і яе наступствы для Беларусі.

Культура і навук. Аднаўленне і развіццё агульнаадукацыйнай, сярэдняй спецыяльнай школы, вышэйшых навучальных устаноў, бібліятэк, клубаў. Падрыхтоўка навукова-педагагічных кадраў. Стварэнне новых даследчых інстытутаў. АН БССР. Развіццё беларускай літаратуры. Творчасць Я. Коласа, І. Шамякіна, І. Мележа, П. Пестрака, Я. Брыля, К. Крапівы, М. Танка і інш. Дзейнасць тэатральных калектываў. Развіццё музычнага мастацтва. Творчасць М. Аладава, А. Багатырова, У. Алоўнікава, Ю. Семянякі і інш. Выяўленчае мастацтва. Тэматыка твораў мастакоў

І. Ахрэмчыка, Я. Зайцава, У. Сухаверхава і інш. Тэматыка скульптураў
З. Азгура, А. Бембеля, А. Глебава і інш. Архітэктура.

Пераход да абавязковай 8-гадовай і сярэдняй адукацыі. Політэхнічнае навучанне. Пашырэнне сеткі вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў і прафесійна-тэхнічных вучылішчаў. Дасягненні беларускай навукі. БДУ. А. Сеўчанка. АН БССР. В. Купрэвіч, М. Барысевіч.

Творчасць І. Мележа, М. Танка, І. Шамякіна, К. Крапівы і інш. Крытычнае пераасэнсаванне гісторыі і сучаснасці маладым пакаленнем пісьменнікаў. А. Адамовіч, В. Быкаў, А. Вярцінскі, У. Караткевіч, І. Навуменка, І. Чыгрынаў і інш. Архітэктура. Выяўленчае і манументальнае мастацтва. М. Савіцкі.

15. РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ (90-я гг. XX ст. – ПАЧАТАК XXI ст.)

Абвяшчэнне незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Спробы рэфармавання СССР: крызіс перабудовы. Узмацненне руху за нацыянальнае адраджэнне і суверэнітэт Беларусі. Дэкларацыя Вярхоўнага Савета БССР ад 27 ліпеня 1990 г.

Абвяшчэнне Рэспублікі Беларусь і ўвядзенне новай дзяржаўнай сімволікі. Распад СССР, утварэнне Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД). Прыняцце новай Канстытуцыі.

Сацыяльна-эканамічнае становішча. Разрыў ранейшых эканамічных сувязяў. Асноўныя тэндэнцыі сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь. Скарачэнне маштабаў вытворчасці. Інфляцыйныя працэсы. Зніжэнне ўзроўню жыцця насельніцтва. Сацыяльная напружанасць у грамадстве.

Шляхі пераходу да рыначнай эканомікі. Стварэнне камерцыйных структур і сумесных прадпрыемстваў. Распрацоўка нацыянальнай стратэгіі ўстойлівага эканамічнага развіцця. Зніжэнне інфляцыі, ажыўленне вытворчасці. Курс на сацыяльна арыентаваную рыначную эканоміку. Грашова-фінансавая сістэма.

Знешняя палітыка. Дыпламатычнае прызнанне Рэспублікі Беларусь. Канцэпцыя нацыянальнай бяспекі краіны. Павышэнне актыўнасці Рэспублікі Беларусь у дзейнасці ААН.

Расійскі напрамак у знешняй палітыцы Беларусі. Эканамічная інтэграцыя з Расіяй. Стварэнне супольнасці суверэнных рэспублік. Дагавор аб Саюзе Беларусі з Расіяй 1997 г. Дагавор аб стварэнні Саюзнай дзяржавы 1999 г. Супрацоўніцтва з Расіяй на міжрэгіянальным узроўні. Заходні вектар знешняй палітыкі. Паглыбленне знешнеэканамічных сувязей. Эканамічнае супрацоўніцтва Беларусі з краінамі Лацінскай Амерыкі і Азіі.

Навука і культура. Роля навукі ў інфармацыйным грамадстве. Прыняцце Закона аб адукацыі і Закона аб культуры 1991 г. Наданне беларускай мове статуса дзяржаўнай. Рэформа агульнаадукацыйнай школы, змены ў сістэме падрыхтоўкі спецыялістаў у ВНУ. Развіццё навукі ў вышэйшай школе. Балонскі працэс і мадэрнізацыя нацыянальнай сістэмы

адукацыі. БДУ. Рэформа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, інтэграцыя ў міжнародную навуковую супольнасць.

Новы этап у развіцці літаратуры, мастацтва: дасягненні, цяжкасці. Актывізацыя духоўнага патэнцыялу рэспублікі. Узаемаадносіны дзяржавы і царквы. Нацыянальна-культурнае адраджэнне. Пашырэнне кантактаў з дыяспарай.

4. ИНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

АСНОЎНАЯ ЛІТАРАТУРА

Дакументы і матэрыялы

Беларускія летапісы і хронікі. – Мн., 1997.

Белоруссия в эпоху капитализма: Сб. док. и материалов: В 2 т. – Мн., 1983; 1990.

Белоруссия в эпоху феодализма: Сб. док. и материалов: В 4 т. – М., 1959 – 1979.

Беларусізацыя. 1920-я гады: Дак. і матэрыялы. – Мн., 2001.

Гісторыя Беларусі канца XVIII – пачатку XX ст. у дакументах і матэрыялах: хрэстаматыя. Вільня, 2007.

Метрыка Вялікага княства Літоўскага: (Копія канца XIV ст.). – Мн., 2000.

Освобожденная Беларусь. Документы и материалы. В 2 кн. Кн. 1. Сентябрь 1943 – декабрь 1944. – Мн., 2004.

Статут ВКЛ. Тэкст. Даведнік. Каментарыі. Мн., 1989.

Унія в документах: Сб. док. и материалов. Мн., 1997.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

Вялікая Айчынная вайна савецкага народа ў кантэксце Другой сусветнай вайны: Вучэб. дапам. – Мн., 2004.

Гісторыя Беларусі: Навуч. дапам. / А. Г. Каханоўскі, С. М. Ходзін, А. А. Яноўскі і інш. – Мн., 2001.

Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 1. Ад старажытных часоў па люты 1917; Ч. 2. Люты 1917—2004 / Пад рэд. Я. К. Новіка, Г. С. Марцуля. – Мн., 2006.

Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 1. Са старажытных часоў да канца XVIII ст. – Мн., 2000; Ч. 2. ХГХ—XX ст.: Курс лекцый. – Мн., 2002.

Лыч Л. М., Навіцкі У. І. Гісторыя культуры Беларусі. – Мн., 1996.

Нарысы гісторыі Беларусі: У 2 ч. / Рэд. М. П. Касцюк і інш. – Мн., 1994–1995.

Ходзін С. М. Гісторыя культуры Беларусі ў 1920 – 1930 гг. Дапаможнік для студэнтаў. Мн., 2001.

ДАДАТКОВАЯ

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

Дзмітрачкоў П. Ф. Старажытная гісторыя Беларусі. – Магілёў, 1999.

Дзмітрачкоў П.Ф. Беларусь у складзе Вялікага княства Літоўскага (другая палова XIII – першая палова XVII стст.). – Магілёў, 2003.

Дзмітрачкоў П.Ф. Беларусь у сярэднявекавы перыяд (V – першая палова XIII ст.): Вучэб.-метадыч. дапаможнік. – Магілёў, 2007.

Ковкель Н. И., Ярмусик Э.С. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени. – Мн., 2006.

Матэрыялы па гісторыі Беларусі. – Мн., 2000.

Трешенок Я.И. История Беларуси: Учеб. пособие. Ч. 1. Досоветский период. – Могилев, 2003.

Чигринов П.Г. Очерки истории Беларуси. Учебное пособие. – Мн., 2007.

Цяплова В. А., Каханоўскі А. Г., Грыбко І. Л. Гісторыя Беларусі XIX ст. – Мн., 2004.

Даследаванні

Адамушка У.І. Палітычныя рэпрэсіі 20–50-х гг. на Беларусі. – Мн., 1994.

Анішчанка Я.К. Беларусь у часы Кацярыны II (1772–1796). – Мн., 1998.

Беларусь в годы Великой Отечественной войны 1941–1945 / А.А. Коваленя, А.М. Литвин, В.М. Кузьменко. – Мн., 2005.

Беларусь на мяжы тысячагоддзяў / І.М. Абрамаў, Я.М. Бабосаў, А.У. Верашчагіна і інш. – Мн., 2000.

Беларусь паміж Усходам і Захадам: Праблемы міжнацыянальнага, міжрэлігійнага і міжкультурнага ўзаемадзеяння, дыялогу і сінтэзу. Ч. 1,2. – Мн., 1997.

Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 1. Старажытная Беларусь: ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. – Мн., 2000. Т. 3. Беларусь у часы Рэчы паспалітай (XVII – XVIII стст.). Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII – пачатак XX ст.). Т. 5. Беларусь у 1917 – 1945 гг. / Рэкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) і інш. – Мн., 2000, 2004, 2005, 2006.

Ермаловіч М.І. Старажытная Беларусь: Полацкі і Навагарадскі перыяды. – Мн., 2001.

Ермаловіч М.І. Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае. – Мн., 2003.

Загарульскі Э. М. Заходняя Русь у IX—XIII ст. – Мн., 1998.

3 гісторыі ўніяцтва ў Беларусі (да 400-годдзя Брэсцкай уніі) / Пад рэд. М.В. Біча, П.А. Лойкі. – Мн., 1996.

Канфесіі на Беларусі (канец XVIII – XX ст.). – Мн., 1998.

Каханоўскі Г.А., Каханоўскі А.Г. Руплівец нашай старасветчыны: Яўстах Тышкевіч. – Мн., 1991.

Краўцэвіч А. К. Стварэнне Вялікага княства Літоўскага. – Мн., 1998.

Крук У.П. Культурна-нацыянальныя працэсы на Беларусі ў другой палове XIX – XX ст.: 36. навук. прац / Пад агульн. рэд. М. Забаўскага, І. Канапацкага. – Мн., 1998.

Лабынцаў Ю. Пачатак Скарынам. Беларуская друкаваная літаратура эпохі Рэнесансу. – Мн., 1990.

Марозава С. Уніяцкая царква ў культурна-гістарычным развіцці Беларусі (1596 – 1839 гг.). – Гродна, 1996.

Унія. Дзяржаўнасць. Культура (філасофска-гістарычны аналіз). – Мн., 1998.

Платонаў Р.П. Лёсы: Гісторыка-дакументальныя нарысы аб людзях і малавядомых падзеях духоўнага жыцця ў Беларусі 20–30-х гг. – Мн., 1998.

Саверчанка І. В. Сымон Будны – гуманіст і рэфарматар. – Мн., 1993.

Урбан П. Да пытання этнічнай прыналежнасці старажытных ліцьвінаў. – Мн., 1994.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ І ВЫКАНАННІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

У якасці асноўных форм самастойнай работы студэнтаў па курсу “Гісторыя і культура Беларусі” рэкамендуюцца:

- самастойнае асваенне вучэбнай і навуковай літаратуры;
- праца з пісьмовымі гістарычнымі крыніцамі;
- падрыхтоўка рэфератыўных паведамленняў і прэзентацый па прапанаваных тэмах.

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДУЕМЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для цякучага кантролю ведаў студэнтаў па дысцыпліне “Гісторыя і культура Беларусі” рэкамендуюцца наступныя сродкі дыягностыкі:

- вусны апрос падчас правядзення семінарскіх заняткаў;
- пісьмовы апрос падчас правядзення калоквіума;
- вусны экспрэс-апрос на лекцыях.